

Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio programa PILIEČIŲ RESPUBLIKA

Mes buriamės į Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdį kurti šiuolaikinę valstybę – PILIEČIŲ RESPUBLIKĄ – kiekvienam savą ir brangią.

Laisvas, kūrybingas ir atsakingas žmogus yra PILIEČIŲ RESPUBLIKOS pamatas ir tikslas. Mes tikime, kad investicija į žmogų, jo saugumą ir ugdymą, į šeimą, į bendruomenę leis mums sukurti gyvybingą ir socialiai atsakingą pilietinę visuomenę, kurioje gerbiamos žmogaus teisės ir orumas. Privati iniciatyva ir efektyvi ūkio politika užtikrins gyvenimo kokybės kilimą visiems žmonėms. Lietuva sėkmingai konkuruos globaliame pasaulyje puoselėdama savo kultūrinę tapatybę ir patriotizmą, savigarbą ir ambiciją.

PILIEČIŲ RESPUBLIKOJE, kurią mes kuriame gerbdami liberalizmo vertybes ir krikščioniškąją tradiciją, žmonės darys įtaką jiems atsakingai ir skaidriai valdžiai, vaikas bus išmokytas, ligonis išgydytas, vagis pagautas.

PILIEČIŲ RESPUBLIKĄ reikia kurti jau dabar, todėl telkiame visus siekti **teisingos Lietuvos, išsilavinusios visuomenės ir pasiturinčio žmogaus**. Veiksime kantriai ir atkakliai, praktiniu darbu kasdien keisime mūsų visų gyvenimą. Atmesdami savanaudiško išskaičiavimo ir cinizmo politiką, sau kelsime aukščiausius padorumo, kompetencijos, pilietinės ir socialinės atsakomybės reikalavimus.

PILIEČIŲ RESPUBLIKA – būtinas ir įvykdomas dabarties projektas.

Telkiame visus, kam rūpi Lietuva, dalyvauti savo valstybės kūrime!

Teisinga valstybė

PILIEČIŲ RESPUBLIKOJE viešpatauja **įstatymas ir teisingumas**.

Lietuva turi tapti šiuolaikine demokratine valstybe. Žmogus čia turi jaustis saugus, gerbiamas ir reikalingas, matyti čia savo ir savo vaikų ateitį. Mes atmetame korupcijos ir klanų ryšių saistomą politinę sistemą, kurioje veša privilegijos, telefoninė teisė, atsakomybės vengimas ir faktinė nelygybė taikant įstatymus. Nesutinkame su požiūriu į žmogų kaip į statistinį vienetą, asmens žeminimu ir vaikymu valdiškose įstaigose. Žmogus turi žinoti savo teises ir galėti jas apginti. Kai įstatymai bus aiškūs ir teisingi, kai jie galios visiems vienodai, mažės prielaidos korupcijai. Viešojo sektoriaus veiklos pagrindas – pagarba žmogui ir atsakomybė už darbo rezultatus, valstybės teikiamos paslaugos turi būti kokybiškos ir prieinamos. Kad gydytojas gerai gydytų, mokytojas ugdytų asmenybę, o policininkas rūpintųsi mūsų saugumu, turime jiems sudaryti deramas darbo sąlygas ir mokėti normalų atlyginimą.

Telkiame visus, kad:

1. **Politika taptų skaidri ir atsakinga:**
 - pradėsime nuo savęs laikydamiesi moralios politikos;

- nustatysime aiškia politinių partijų finansavimo tvarką ir reikalausime partijų pajamų ir išlaidų teisėtumo kontrolės;
- teisėkūros srityje vengsime perdėto reglamentavimo ir mažinsime teisės aktų skaičių, konsultuosimės su suinteresuotomis visuomenės ir verslo grupėmis bei iš anksto įvertinsime priimamų sprendimų poveikį;
- realiai vertinsime valstybės biudžeto finansuojamų programų efektyvumą ir rezultatus;
- supaprastinsime ES struktūrinės paramos valdymą, įtrauksime nevalstybinį sektorių;
- suteiksime žmonėms teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą dėl įstatymų konstitucingumo.

2. **Valdžia tarnautų žmogui:**

- neatidėliodami baigsime nuosavybės teisių atkūrimą ir kompensacijų už nekilnojamąjį turtą išmokėjimą žmonėms;
- supaprastinsime žmonėms ir verslui keliamus biurokratinius reikalavimus ir procedūras;
- trumpinsime visų valdžios institucijų atsakymų gyventojams terminus ir griežtinsime tvarką;
- išplėsimė internetu teikiamas paslaugas, diegsime „vieno langelio“ principą;
- valstybės valdyme įgyvendinsime šiuolaikinės vadybos principus, tokius kaip orientavimasis į paslaugų vartotoją, rezultatus, resursų panaudojimo efektyvumą ir skaidrumą;
- įgyvendinsime valstybės tarnautojų asmeninę atsakomybę už priimtus sprendimus.

3. **Įveiktume korupciją:**

- tvarkyti reikalus valdiškose įstaigose žmogui padės viešos sprendimų priėmimo taisyklės ir aiški jų įgyvendinimo kontrolė;
- ribosime kontroliuojančių institucijų funkcijas ir mažinsime jų skaičių;
- viešumu užkirsime kelią išankstiniams susitarimams ir „nuovagiui“ viešuosiuose pirkimuose;
- viešai kontroliuosime ES fondų skirstymo kriterijus ir procesą, vertinsime jų panaudojimo tikslingumą ir efektyvumą;
- kontroliuosime, ar politikų, valstybės tarnautojų ir valstybinių įmonių vadovų turtas ir išlaidos atitinka jų pajamas;
- palaipsniui įgyvendinsime visuotinį gyventojų turto ir pajamų deklaravimą.

4. **Žmogus būtų saugus:**

- kursime nepakantumo teisės pažeidimams atmosferą pagal principą „smulkių nusikaltimų nebūna“;
- užtikrinsime, kad pagalbos tarnybos (greitoji medicinos pagalba, policija, gaisrinė) visada atvyktų į nelaimės vietą per trumpiausią laiką;
- deramai aprūpinsime teisėsaugą, pirmiausia arčiausiai žmonių dirbančius policijos pareigūnus, numatysime jų atskaitomybę vietos bendruomenei;
- saugumą keliuose užtikrins kompleksinės prevencijos priemonės, pirmiausia reiklumas dėl vairavimo kokybės ir kelių policijos darbo;
- užtikrinsime realią asmens duomenų apsaugą;
- įgyvendinsime teismų sistemos atvirumo ir atskaitomybės visuomenei principus;
- taikysime aukščiausius moralinius ir profesinius reikalavimus teisėjams, keisime Teismų tarybos sudarymo tvarką;
- pereisime prie profesionalios kariuomenės ir atsisakysime privalomosios karinės tarnybos.

5. **Sveikatos apsauga būtų prieinama ir kokybiška:**

- gauti kokybiškas sveikatos priežiūros paslaugas žmogui padės realiais įkainiais paremta, skaidri ir lanksti gydymo finansavimo iš Ligonių kasos sistema;
- kompensuosime ligų gydymą pinigais, atsisakysime kompensuojamųjų vaistų sistemos;

- atversime kelius savanoriškam sveikatos draudimui ir kitiems teisėtiems mokėjimo už suteiktas medicinos paslaugas būdams;
- valdiškos ir privačios gydymo įstaigos veiks vienodomis sąlygomis;
- prioritetas bus teikiamas sveikai gyvensenai ir ligų profilaktikai.

6. **Savivalda ir bendruomenė turėtų daugiau galių:**

- kursime tikrą piliečių savivaldą decentralizuodami valstybės valdymą, dalį Vyriausybės funkcijų perduodami savivaldybėms;
- naikinsime apskritis, jų funkcijas perduosime savivaldybėms;
- išplėsime savivaldybių teisę disponuoti žeme ir pastovia mokesčių dalimi, įskaitant teisę tam tikrose ribose nustatyti mokesčių tarifus;
- merai bus renkami tiesiogiai;
- didinsime seniūnijų savarankiškumą, seniūnijoms ir bendruomenėms perduosime ūkinės funkcijas ir atitinkamą finansavimą, seniūnai bus skiriami pasitarus su vietos bendruomene;
- naikinsime Vyriausybės atstovo apskrityse instituciją, savivaldybių sprendimų teisėtumo klausimus spręs administraciniai teismai.

Išsilavinusi visuomenė

PILIEČIŲ RESPUBLIKOS ateitį užtikrins tik **išsilavinęs ir kūrybingas žmogus**, gebantis konkuruoti šiuolaikinėje žinių visuomenėje.

Išsilavinimas iš esmės lemia gyvenimo kokybę. Todėl kiekvienas vaikas, nesvarbu, kur jis auga, – mieste ar kaime, šeimoje ar prieglaudoje, turi turėti galimybę visapusiškai ugdyti asmenybę. Todėl lanksti švietimo sistema turi sudaryti sąlygas žmogui visą gyvenimą mokytis ir tobulėti. Mokyklos ir universitetai turi ne vien teikti diplomus, o ugdyti realiam gyvenimui ir rinkai reikalingas žinias ir įgūdžius. Kultūra ir intelektualinis potencialas skatina visuomenės kūrybiškumą ir veržlumą, būtina šaliai konkuruojant pasaulinėje rinkoje, todėl gavinsime profesionalios kultūros dialogą su žmonėmis visoje Lietuvoje.

Telkiame visus, kad:

1. **Nė vieno vaiko neliktų be dėmesio:**

- Lietuva be vaikų namų – kiekvienas vaikas augs šeimoje arba šeimynoje;
- remsime dirbančius tėvus didindami neapmokestinamąjį minimumą už kiekvieną vaiką;
- sudarysime sąlygas ikimokyklinio ugdymo įstaigų plėtrai ir įvairovei, kartu spręsimė pedagogų atlyginimo ir patalpų atnaujinimo klausimus;
- remsime nevyriausybinių organizacijų ir vietos bendruomenių darbą su vaikais, ypač kaime;
- vaikai bus apsaugoti nuo fizinio ir psichologinio tiek suaugusiųjų, tiek bendraamžių smurto.

2. **Švietimo sistema orientuota į sėkmingo žmogaus parengimą:**

- bus ugdomi vaikų gebėjimai, kūrybingumas ir vertybės, o ne vien diegiamos žinios;
- išvaduosime mokytojus nuo popierizmo ir biurokratinio darbo;
- moksleivio krepšelis finansuos visas mokymo išlaidas, įskaitant ir lėšas ūkinei aplinkai;
- neformaliai ugdymui lėšos bus skiriamos konkurso būdu, į šių paslaugų teikimą įtraukiant nevyriausybines organizacijas. Kad lėšos popamokiniam ugdymui pasiektų kiekvieną vaiką, jos bus skaičiuojamos remiantis vaiko krepšelio principu;
- mokyklos taps savarankiškos, jų savivaldoje svarų žodį turės tėvai;
- suvienodinsime ir palengvinsime valstybinių ir privačių mokyklų veiklos sąlygas.

3. Turėtume kokybišką aukštąjį mokslą:

- valstybė finansuos aukštąjį mokslą studento krepšelio principu;
- studentams bus prieinamos ilgalaikės paskolos studijoms ir pragyvenimui;
- atsisakysime perdėto valstybės reguliavimo aukštojo mokslo ir studijų srityje;
- į aukštųjų mokyklų valdymą įtrauksime visuomenės ir verslo atstovus, kad studijos atitiktų šiuolaikinės visuomenės poreikius, o aukštosios mokyklos būtų atskaitingos visuomenei;
- mokslo tyrimus ir inovacijų diegimą skatins verslo dalyvavimas aukštųjų mokyklų valdyme, mokestinės paskatos bei teisė aukštosioms mokykloms disponuoti savo turtu;
- profesinis mokymas bus priartintas prie rinkos poreikių bendradarbiaujant su darbdaviais ir darbo rinkos mokymo įstaigomis.

4. Kultūra ugdytų brandžių asmenybę:

- puoselėsime tolerancijos dvasią ir kultūros atvirumą kaip atsvarą smurto kultūrai žiniasklaidoje ir visuomenėje;
- bibliotekos, muziejai, teatrai ir kitos kultūros institucijos taps turiningais ir kiekvienam žmogui prieinamais visuomeninio gyvenimo traukos centrais;
- kultūros paveldas bus aktyviai pasitelkiamas kaip ugdymo šaltinis;
- sudarysime palankias sąlygas remti meną, kultūrą ir sportą.

Pasiturintis žmogus

PILIEČIŲ RESPUBLIKOJE ūkio augimas turi tiesiogiai **didinti Lietuvos žmonių pajamas ir Lietuvos valstybės konkurencingumą.**

Žmonių verslumas kuria pajamas ir turtą, darbo vietas, suteikia pasirinkimą vartotojams ir dirbantiesiems, skatina ūkio augimą ir inovacijas. Verslo aplinka, makroekonominis stabilumas ir maži mokesčiai turi sudaryti palankiausias sąlygas verslumui skleisti, kurti naujas bei plėtoti esamas įmones ir užimtumą. Sveika konkurencija ir inovacijos turi užtikrinti pasirinkimo galimybes, geresnę kokybę ir žemesnę kainą vartotojams bei pritraukti naujas investicijas. Kai žmonės pasiturimai gyvens Lietuvoje, jie neieškos laimės svetur.

Turime nuosekliai diegti racionalią, asmens rūpinimąsi savo ateitimi skatinančią socialinio draudimo sistemą, sudaryti sąlygas efektyviai teikti socialines paslaugas. Socialinės problemos nesprendžiamos socialistiniais metodais „atimti ir padalyti“. Abejinga valdiška pašalpa niekada neatstos savanoriško darbo, žmogiškos atjautos ir pagalbos silpniausiems visuomenės nariams. Todėl mes siūlome **socialinės atsakomybės principą**: visa visuomenė – piliečiai, bendruomenės, Bažnyčia, nevyriausybinės organizacijos, verslo atstovai ir valdžios institucijos – bendromis jėgomis, papildydami vieni kitus, kuria socialinę santarvę.

Telkiame visus, kad:

1. Gerėtų verslo aplinka:

- mažinsime verslą reguliuojančių institucijų skaičių ir ribosime jų funkcijas;
- sudarysime palankias sąlygas verslo pradžiai ir tolesnei įmonių plėtrai užtikrindami

efektyvias viešąsias verslo paramos paslaugas visuose regionuose bei įtraukdami privatų sektorių į šių paslaugų teikimą;

- viešos ir privačios partnerystės pagrindu užtikrinsime efektyvią ekonominę infrastruktūrą, ypač transporto, energetikos ir informacinių technologijų srityse;
- atsisakysime žemės skirstymo pagal paskirtį, vietos bendruomenės ir verslo poreikius atitiks skaidrus teritorijų planavimas;
- lanksčiau reglamentuosime darbo santykius, ugdysime žmonių gebėjimus prisitaikyti prie rinkos sąlygų, skatinsime profesinį ir geografinį mobilumą.

2. Mokesčių sistema taptų skaidri ir paprasta:

- „ne“ naujiems mokesčiams;
- mažindami darbo apmokestinimą, suvienodinsime iki 18% trijų pagrindinių – pridėtinės vertės, gyventojų pajamų ir pelno – mokesčių tarifus, atsisakysime išimčių ir lengvatų;
- visi mokesčiai ir jų mokėjimo tvarka bus reglamentuojami vieno įstatymo – Mokesčių kodekso. Mokesčių sistema bus aiški, paprasta, suprantama piliečiams ir investuotojams;
- nekilnojamojo turto ir žemės mokesčių apskaičiavimo tvarka bus lanksti ir prognozuojama, atsisakysime nekilnojamojo turto mokesčio taikymo fiziniams asmenims;
- užtikrinsime realų mokesčių mokėtojų ir mokesčių administratorių lygiateisiškumą;
- neatidėliodami panaikinsime socialinį mokestį;
- nuo darbo užmokesčio dalies, viršijančios 4 vidutinius mėnesinius darbo užmokesčius, nereikės mokėti valstybinio socialinio draudimo įmokos;
- kiekvienas žmogus turės galimybę pasirinktoms visuomeninėms organizacijoms skirti 3 procentus savo sumokėto gyventojų pajamų mokesčio.

3. Turėtume deramas pensijas ir socialinę paramą:

- pensijos didės proporcingai pagal vidutinio mėnesinio darbo užmokesčio augimą;
- spartinsime kaupiamąjį senatvės pensijos draudimą – 10% dalis iš 34% SODROS įmokos jau 2010 metais;
- perduosime socialinę paramą kuo arčiau žmonių, į paslaugų teikimą plačiai įtrauksime nevalstybinį sektorių;
- teiksime pirmenybę socialinių paslaugų teikimui namuose;
- socialinė ir darbo politika – tai rūpestis ir negalės (pagal įstatymą-V.V, gali būti ir neįgalių) žmonių specialiais poreikiais;
- remsime savitarpio pagalbos, savanoriško darbo ir labdaros veiklą.

4. Būtų plėtojamas kaimas ir regionai:

- realiai remsime žemdirbių kooperaciją, kaimo verslų bei ekologinės žemdirbystės, infrastruktūros plėtrą ir paslaugų prieinamumą kaime, ypatingą dėmesį skirdami sveikatos apsaugos, švietimo ir kultūros reikmėms;
- iš ES žemės ūkiui gaunamas lėšas skirsime konkurencingumui didinti, į jų valdymą įtrauksime žemdirbių organizacijas;
- numatysime paramą neturtingiausioms šalies vietovėms pagal jų poreikius.

5. Užtikrintume saugų energijos tiekimą:

- diegsime decentralizavimą ir konkurenciją energetikoje;
- didinsime energetinį šalies nepriklausomumą skatindami perėjimą prie atsinaujinančių ir vietinių energijos išteklių, sujungdami Lietuvos ir Vakarų šalių elektros tinklus, kartu spręsim naujo atominio reaktoriaus klausimą;

— remsime energijos taupymo iniciatyvas, ypač senos statybos daugiabučių namų renovavimą, tam panaudosime 2007–2013 m. ES paramos lėšas, skiriamas efektyviam energijos naudojimui.

6. Geriau atstovautume Lietuvos žmonių ir valstybės interesams užsienyje:

- įgyvendinsime Lietuvos piliečio pase įrašytą teiginį „asmenį, turintį šį pasą, gina ir globoja Lietuvos Respublika“;
- remsime demokratijos, žmogaus teisių ir saugumo erdvės plėtrą regione ir pasaulyje;
- aiškiai formuluosime ir aktyviai sieksime Lietuvos interesų Europos Sąjungoje: remsime laisvą darbo jėgos judėjimą, neatidėliotiną išplėtotos Paslaugų direktyvos, įskaitant medicinos paslaugas, priėmimą ir įgyvendinimą, ES biudžeto ir Bendrosios žemės ūkio politikos reformą, prieštarausime ES šalių mokesčių suvienodinimui.

7. Išsaugotume gyvybingus ryšius su išeivija:

- skirsime būtinas lėšas lietuvybei išeivijoje išlaikyti (stipendijoms savaitgalio mokyklų mokytojams, lietuviškoms knygoms, vaikų vasaros stovykloms);
- sudarysime sąlygas išsaugoti Lietuvos pilietybę ilgesniam laikui išvykusiems lietuviams;
- įtrauksime užsienyje gyvenančius Lietuvos piliečius į Lietuvos visuomeninį ir politinį gyvenimą (remsime bendrus visuomeninius projektus su išeivijos bendruomenėmis, įtrauksime į svarbiausių sprendimų svarstymą, sudarysime sąlygas balsuoti internetu, populiarinsime iškiliausias išeivijos asmenybes);
- remsime išeivijos verslininkų iniciatyvas, ieškant užsienio investicijų į Lietuvą;
- sieksime, kad grąžinant į Lietuvą užsienyje uždirbtas lėšas nebereikėtų mokėti mokesčių skirtumo už ankstesnius metus iki 2006 m.

Jau greitai bus dvidešimt metų, kai Lietuvos Sąjūdis pašaukė mūsų tautą eiti dorovinio, tautinio ir politinio atgimimo keliu. Atkūrėme nepriklausomą valstybę, demokratiją, Konstitucijos garantijas ir istorinį teisingumą, įvykdėme neregėto masto ūkio reformas. Suvokiame, kad toli gražu ne visiems Lietuvos žmonėms šios permainos reiškia saugesnį, šiltesnį ir sotesnį gyvenimą. Šiandien, kaip ir pirmojoje Sąjūdžio programoje, mes vis dar kalbame apie siekį „atgaivinti pilietiškai sąmoningą ir aktyvią visuomenę, žmogų, kaip moraliai atsakingą asmenybę, pilietį – savo krašto šeiminką ir patriotą“.

Darbai nebaigti. Ši programa tai yra Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdžio steigėjų susitarimas dėl politinės vizijos, vertybių ir pagrindinių tikslų. Ji toliau bus gilinama ir detalizuojama rengiantis būsimuose rinkimuose pateikti visuomenei aiškia ir konkrečia šių tikslų įgyvendinimo programą. Su pasitikėjimu ir gera valia Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis kviečia visus Lietuvos žmones keltis, telktis ir kartu toliau kurti savo valstybę. Nes mes esame Lietuva ir mūsų ateitis – Lietuva!